

De voorgeschiedenis van de huidige kringen van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap

Geachte Dames en Heren, leden en jeugdleden van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap.

Iedere persoon, vereniging of instelling laat stukken na. Hij of zij schrijft of ontvangt brieven en maakt notities als privé-persoon of in de uitoefening van het beroep. Verenigingen en instellingen produceren stukken in het kader van de hen opgedragen taken of de zelf gekozen doelstellingen. Dit geheel van stukken is het archief. Het archief geeft, mits goed bewaard, inzicht in de levensloop en carrière van de particulier, in het reilen en zeilen van een vereniging. Het archief van een historische vereniging is niet alleen een bron voor de eigenlijke verenigingsgeschiedenis, maar geeft ook aan, hoe in het verleden de regionale geschiedenis werd beoefend. Het archief van het LGOG is redelijk goed bewaard en werd niet getroffen door rampen. Het LGOG is beter af dan het Koninklijke Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap te Tongeren, gesticht onder een andere Franse naam in 1851, waarvan het archief bij de Duitse inval in 1940 verbrandde, en beter af dan de Vereniging Gelre van 1897, waarvan het archief in 1944 bij de slag om Arnhem vrijwel geheel verloren ging.²

Wanneer het goed bewaarde archief door ordening echt toegankelijk is geworden, biedt het mogelijkheden om allerlei vragen te onderzoeken met betrekking tot het LGOG of de Limburgse geschiedbeoefening meer algemeen. Verrassend vaak zal blijken, dat actuele kwesties ook in het verleden, soms meermaals, aan de orde kwamen. Bij de ordening van het archief - toen alle stukken door mijn handen gingen - heb ik als geïnteresseerde op verschillende aspecten van het LGOG gelet. Daardoor was het mogelijk de nu te presenteren inventaris te voorzien van een uitgebreide inleiding, waarin de oprichting van het Oudheidkundig Genootschap in 1863 aan de

A.F. van Beurden (1857-1934), landmeter bij het kadaster te Roermond, eerste secretaris 1893-1920 en voorzitter 1920-1921 van Limburg, Provinciaal Genootschap voor Geschiedkundige Wetenschappen, Taal en Kunst. Hij was de promotor van de kringen. Foto overgenomen uit Limburgs Jaarboek 28 (1922), vóór p. 1.

orde komt en waarin de ontwikkelingen worden geschetst ten aanzien van het uitgeven van publicaties, het oudheidkundig onderzoek en het beheer van het museum. In feite is het de eerste gepubliceerde geschiedenis van het latere Bonnefantenmuseum. Over deze onderwerpen zal ik nu niet spreken. Graag zou ik iets willen vertellen over een ander thema dat aan actualiteit niet heeft ingeboet, en wel over de kennisoverdracht van regionale geschiedenis door middel van de kringen.

Vooropgesteld moet worden dat het LGOG op 1 januari 1929 door fusie van twee verenigingen is ontstaan. Op die datum fuseerden het Provinciaal Geschied- en Oudheidkundig Genootschap in Limburg, gevestigd te Maastricht en opgericht in 1863, en "Limburg", Provinciaal Genootschap voor Geschiedkundige Wetenschappen, Taal en Kunst, met zetel in Roermond en opgericht in 1893. Het laatste genootschap was niet alleen geïnteresseerd in geschiedenis, maar ook in dialect, literatuur en volkskunde. Gemakshalve zullen wij deze verenigingen aanduiden als het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van 1863 en het Genootschap Limburg van 1893. Bij de behandeling van onderwerpen van vóór 1929 moet dus duidelijk worden gemaakt om welke van de twee verenigingen het gaat.

Tijdens de eerste vergadering van 21 juni 1863, die leidde tot de oprichting van het Oudheidkundig Genootschap te Maastricht werd een voorlopig reglement opgesteld, dat voorzag in de oprichting van "subcommissiën" in de voornaamste plaatsen in de provincie. Dit voornemen werd ook in een circulaire van enkele dagen later, bedoeld om leden te werven, opgenomen. Met die subcommissiën zullen kringbesturen zijn bedoeld. Aan dit plan werd echter geen gevolg gegeven. Vier jaar later, in 1867, werd de eventuele oprichting van kringen weer uit de statuten geschrapt. Het inmiddels grotendeels vernieuwde bestuur zag waarschijnlijk niets in kringen.³

De eer van de oprichting van kringen komt toe aan het Genootschap Limburg van 1893. Tijdens de oprichtingsvergadering van 15 november 1893 deed Van Beurden al het voorstel om zogenaamde afdelingen te stichten in de verschillende hoofdplaatsen der provincie, bijvoorbeeld te Venlo, Maastricht, Heerlen en desnoods te Leuven. Pater Allard stelde daarop de voorwaarde dat er in die verschillende steden eerst voldoende leden moesten zijn geworven. Aldus werd besloten. Het bestuur werd gemachtigd om afdelingen/kringen op te richten en de voorzitters van deze kringbesturen zouden tevens lid van het hoofdbestuur

worden. Dit keer bleef het niet bij woorden. Reeds op 14 februari 1894 werd de kring Venlo opgericht. In het najaar van 1899 werden de kringen Sittard en Valkenburg gesticht en in 1907 de kring Heerlen. De stichting van kringen ging in ieder geval in Valkenburg en Heerlen volgens een vast stramien. Eerst werd er een algemene ledenvergadering te plaatse gehouden, die met de begeleidende publiciteit in de krant voor extra leden moest zorgen. Bij gebleken succes werd in deze vergadering (Valkenburg) of enkele maanden later (Heerlen) een kringbestuur gekozen, waarna de kringwerkzaamheden konden starten.⁴ Kennelijk pas in 1922 werd een kring Roermond in het leven geroepen.⁵

De kring Venlo omvatte geheel Noord-Limburg, van Beesel en Kessel tot Mook. Het kringbestuur werd in 1894 gevormd door F. Keuller, architect, voorzitter, L. Smeets, leraar, secretaris, H. Uyttenbroeck, uitgever, bibliothecaris, allen te Venlo woonachtig, en voorts door J. van Basten Batenburg, advocaat te Tegelen, C. Creemers, deken te Gennep, H. Hillen, pastoor te Venray en J. Hofmann, onderwijzer te Horst. De kring Sittard omvatte de plaatsen Susteren, Roosteren, Obbicht, Born, Nieuwstadt, Limbricht, Urmond, Sittard, Broeksittard, Stein, Geleen, Munstergeleen, Elsloo, Beek, Spaubeek en Schinnen. Het eerst bestuur werd gevormd door J. van Wessem, notaris, voorzitter, L. van Kempen, veearts, secretaris, C. Kamps, bibliothecaris, N. Rutten, koopman, allen te Sittard woonachtig, en M. Nijssen, pastoor te Grevenbicht. A. Marchant d'Ansembourg te Amstenrade was erevoorzitter van de kring Sittard. De kring Valkenburg omvatte Geulle, Schimmert, Nuth, Wijnandsrade, Klimmen, Hulsberg, Schin op Geul, Wijlre, Oud-Valkenburg, Valkenburg, Gulpen, Margraten, Cadier en Keer, Sint Geertruid, Gronsveld, Eijsden, Mheer, Noorbeek, Mesch en Slenaken. Tot het eerste kringbestuur behoorden L. van der Maessen de Sombreff, kantonrechter te Hulsberg, voorzitter, Th. Dorren, koopman te Valkenburg, secretaris, J. Umbgrove, bibliothecaris, L. Palmen, notaris te Valkenburg en Th. Dirix, pastoor te Valkenburg. J. von Pelser Berensberg te Oud-Valkenburg was erevoorzitter. Het bestuur van de in 1907 gestichte kring Heerlen bestond uit C. de Hesselle, burgemeester, voorzitter, C. Blanckevoort, hoofdengineer der mijnen, secretaris, H. Lemmens, gemeenteontvanger, bibliothecaris, Vianen, journalist, allen te Heerlen, en A. Geurts, leraar te Rolduc. Een omschrijving van de kring is niet overgeleverd, maar gezien de woonplaats van het bestuurslid Geurts, zal geheel oostelijk Zuid-Limburg het werkkerrein zijn geweest. Elk kringbestuur kende een bibliothecaris voor het opbouwen van een bibliotheek naast de "centrale" bibliotheek te Roermond. Een penningmeester ontbrak overal. De financiën werden kennelijk door het hoofdbestuur geregeld. Ten aanzien van de kring Roermond zijn geen gegevens bekend.

Van de eerste presentatie van de kring Valkenburg aan historisch geïnteresseerden kennen wij een uitvoerig verslag van de hand van Theodoor Dorren. De kring Valkenburg had op 17 februari 1900 een lezingencyclus georganiseerd in de sociëteit Eendracht. Het kringbestuur had de leden van het Genootschap Limburg en een groot aantal personen uit Valkenburg en omgeving uitgenodigd, zodat zo'n honderd belangstellenden waren komen opdagen. Het bestuur zorgde niet alleen voor "leesbeurten", maar ook voor muzikale afwisseling. De heren Joseph en Arthur Smeets en August Dorren uit Valkenburg, Cals uit Voerendaal en Gulikers uit Ubachsberg, luisterden de avond met zang, viool en piano op.

De voorzitter van de kring, jonkheer Van der Maessen de Sombreff, opende de vergadering en zette de doelstellingen van het Genootschap Limburg uiteen. De muzikanten speelden daarop het volkslied en twee werkjes voor viool en piano. De eerste spreker was de bekende volkskundige Dr. Jos Schrijnen, die een half uur over Sint Jansminne het woord voerde. Vervolgens werd het gehoor door Arthur Smeets, zangstem, en Jos Smeets, piano, vergast op "Du bist wie eine Blume" en "Süßer Freund" van Schumann, waarna Theodoor Dorren een lezing hield over "De taal der teekens". Nadat weer een werkje voor viool en piano had geklonken, betrad de heer Snackers het podium met een historische bijdrage over "Swentibold en zijn tijd". Het achtste agendapunt vormden weer de heren Smeets met de "Mondnacht" van Schumann en het Ave Maria van Cherubini. Als laatste spreker trad een heer Welters op met een stuk getiteld "Het voorstel", waarmee hij de vergadering een kwartier lang aangenaam, onderhield.⁶ Toen de "feestavond" om half tien was afgelopen, nodigde de voorzitter Van der Maessen de Sombreff, het bestuur, de sprekers en de muzikanten uit voor een souper in hotel de l'Empereur.

Muzikale optredens tijdens ledenvergaderingen, waarin ook lezingen werden gehouden, komen ons thans vreemd voor, maar tot in het begin van de twintigste eeuw was de combinatie van kennisoverdracht enerzijds en van gezelligheid en veredeld vermaak anderzijds bij historische verenigingen met wetenschappelijke ambities geen uitzondering. Jaarvergaderingen werden aangekleed met diners, muziek en zang. De Bergische Geschichtsverein bijvoorbeeld, geconcentreerd rond Elberfeld en Barmen, ook gesticht in 1863, vierde jaarlijks het Stiftungsfest. Rond 1900 werden daar avonden met grote amusementswaarde voor de leden en hun echtgenotes georganiseerd, met voordrachten in het dialect, het optreden van muzikanten of toneelvoorstellingen.⁷ Ook het Genootschap Limburg van 1893 stond in deze traditie. Zo werd de algemene ledenvergadering op 19 oktober 1902 te Venlo opgeluisterd door de stafmuziek van het tweede regiment huzaren en door de viool en piano spelende dames Dufour uit Utrecht, leerlingen van het conservatorium te Amsterdam. Tijdens de algemene ledenvergadering van 29 juli 1916 trad het dubbelkwartet van het Roermonds Mannenkoor op. De vergaderingen van het Genootschap Limburg waren in de regel feestelijke bijeenkomsten, al werd in De Maasgouw van 1907 het wetenschappelijke gehalte betwist.⁸

Terug naar de kringen: De werkzaamheden van de kringen werden in 1899 al schriftelijk omschreven. Zij zouden in de toekomst publiek toegankelijke bijeenkomsten houden met wetenschappelijke voordrachten door leden of door sprekers, die door het hoofdbestuur waren aangezocht. De kring zou een eigen bibliotheek kunnen stichten ten gerieve van de leden, optreden tot behoud van monumenten, archieven of kunstvoorwerpen en tenslotte plaatselijke tentoonstellingen en feesten organiseren. De verhouding tussen de kringbesturen en het hoofdbestuur was onderwerp van een brief van Van Beurden aan de kring Venlo van 23 april 1907. De kringen kenden de lokale situatie het beste om ter plaatse de belangen van de wetenschap te behartigen. De kringen genoten daarin grote vrijheid. Het hoofdbestuur kon echter slechts in beperkte mate financiën ter beschikking stellen, maar wel voor een paar sprekers zorgen. De kringvergaderingen waren vooral bedoeld om de geschiedbeoefening en de beoefening van literatuur en dialect te stimuleren. Het Genootschap Limburg als geheel vormde de algemene band van de wetenschapminnende Limburgers, terwijl de algemene ledenvergaderingen allereerst dienden om het beleid te bepalen.⁹ Bij het Genootschap Limburg was aldus de geschiedbeoefening en de mondelinge kennisoverdracht ten dele gedecentraliseerd. Het samenbindende element werd gevormd door de overal in de provincie gehouden algemene ledenvergaderingen en door het Limburgs Jaarboek dat idealiter in vier afleveringen per jaar verscheen.

Over de werkzaamheden van de kringen in de praktijk kunnen wij ons eigenlijk nog geen beeld vormen. Alleen van de kring Venlo is een archief bekend, hetgeen reeds heeft geleid tot een artikel over de kringactiviteiten aldaar.¹⁰ Onderzoek in de lokale kranten kan inzicht bieden in de kringactiviteiten. Het zou echter wel eens kunnen zijn dat het bovengeschetste beeld van werkzaamheden eerder een ideaal was, dat maar ten dele werd bereikt. De kring Venlo, gesticht in 1894, beleefde een korte bloeiperiode in de jaren 1907-1916 en was kennelijk rond 1920 zeer actief. In de overige jaren lag de kring kennelijk stil. Niet voor niets zal de kring Valkenburg in november 1907 zijn aangespoord om voor de komende winter activiteiten te ontplooiën, een aansporing die in 1911 alle kringen gold. Zoals nog zal blijken, was men later niet onverdeeld enthousiast over de kringen.

Verrassend is het in ieder geval, dat het Genootschap Limburg, dat toch vooral met Roermond en Midden-Limburg wordt geassocieerd, rond 1900 drie kringen in Zuid-Limburg in het leven riep te Sittard, Valkenburg en Heerlen. Die associatie met Midden-Limburg wordt vooral gevoed door de samenstelling van het ledenbestand in de jaren twintig toen 41% van de leden in Roermond en omgeving, 23% in Zuid-Limburg en, verrassend genoeg, slechts 13% in Noord-Limburg woonachtig was. Hoe anders was de situatie in 1905. Van de 230 leden woonde bijna 30% in Zuid-Limburg, 23% in Midden- en 23% in Noord-Limburg. Het Genootschap Limburg

had rond 1900 zijn leden evenredig verspreid over de hele provincie met een licht overwicht van Zuid-Limburg.¹¹

Dit brengt ons van zelf bij het andere genootschap, het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van 1863 gevestigd te Maastricht. De geschiedenis van dit genootschap was niet rooskleurig in deze jaren. Het is al te zien aan het ledental. Bedroeg het aantal leden in 1865 205, na 1880 liep het ledental schrikbarend terug en bereikte met 99 leden in 1904 een dieptepunt. De Publications, vanaf het begin gedrukt in een oplage van 300 exemplaren, volgde de dalende tendens. Vanaf 1895 was de oplage nog maar 225 stuks. De neergang van het verenigingsleven moge tenslotte blijken uit de frequentie van de algemene ledenvergaderingen. Die werden tot 1879 jaarlijks gehouden, maar vanaf 1879 slechts een keer in de twee jaar. Na 1889 duurde het vier jaar, voordat na de dood van Habets in 1893, weer een ledenvergadering plaatsvond. Gedurende de zeven jaar, van 1893 tot 1900, toen Franquinet in zijn nadagen voorzitter was, kwamen de leden in het geheel niet bijeen. Waarschijnlijk als gevolg van de malaise van het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap te Maastricht, dat toch vooral een Zuid-Limburgs genootschap was, kon het gebeuren dat het Genootschap Limburg in het zuiden evenveel leden had. In Zuid-Limburg waren beide verenigingen concurrenten van elkaar. Provocerend moet het dan ook in 1893 en 1899 geklonken hebben dat er in Maastricht een kring zou worden opgericht. De zin werd in 1899 uit de notulen geschrapt.

Een kring Maastricht van het Genootschap Limburg is er niet gekomen. In 1894, 1899, 1902, 1911 en 1920 zijn pogingen ondernomen om in Weert een kring te stichten, maar die hadden wegens niet nader aangeduide tegenwerking geen succes. Evenmin lukte het in 1899 en 1902 om in het uiterste noorden in Gennep een kring van de grond te krijgen of om in 1920 te Venray een kring op te richten. Hoe zat het dan met het idee gelanceerd tijdens de oprichtingsvergadering in 1893, om desnoods te Leuven een kring te stichten? Was daar een reden voor of was het alleen maar groot-spraak of een wild plan? Tot de 62 eerste leden van het Genootschap Limburg behoorden vijf inwoners van Leuven, te weten de uit Maastricht afkomstige professoren P. Alberdingk Thijm en P. Willems, voorts dr. L. Simons, die een studie over het Roermonds dialect had geschreven, en de studenten W. Goossens en H. Poels. Willem Goossens is later bekend geworden als archeoloog, conservator van het museum, Rijksarchivaris in Limburg en kortstondige voorzitter van het LGOG. Poels was de in Limburg nog veel meer bekende aalmoezenier Henri Poels. Van belang is mogelijk ook de omstandigheid dat de oprichters van het Genootschap Limburg in de jaren 1893-1895 streefden naar een nauwe samenwerking met de in 1892 in Belgisch Limburg opgerichte Limburgsche Maatschappij voor Letterkunde en Wetenschap. Sommige leden van die Maatschappij woonden te Leuven. Deze samenwerking mislukte evenwel.¹²

De stichting van kringen lukte niet in alle gevallen. De activiteiten van een kring konden bovendien danig verslappen. Zo hoort men van de kring Valkenburg na 1911 niets meer. Toch had de geografische organisatie in kringen aantrekkelijke kanten. In 1920 stelde Martin Rutten, bestuurslid van het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap te Maastricht en sinds kort pastoor te Venray, voor, om ook over te gaan tot het oprichten van kringen, en wel te Venlo en Heerlen. De meeste overige bestuursleden vonden het waarschijnlijk geen goed idee. Eerst zouden de statuten gewijzigd moeten worden, maar toen die nieuwe statuten er in 1922 kwamen, werd daarin niets over kringen opgenomen.¹³

Intussen had het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap te Maastricht het dieptepunt van rond 1900 al weer lang overwonnen. In 1906-1907 traden een nieuwe voorzitter, secretaris, penningmeester en conservator aan. Jaarlijks werden sindsdien weer algemene ledenvergaderingen gehouden met lezingen, terwijl vanaf 1910 jaarlijks een excursie werd gehouden. Het ledental steeg met honderd leden die vrijwel allen in Zuid-Limburg woonden. Het Genootschap Limburg daarentegen had sinds de eerste wereldoorlog een stilstand gekend. Beide verenigingen waren rond 1920 even groot.

In 1921 werden onderhandelingen over een fusie gevoerd. Het Genootschap Limburg drong aan op het behoud van de kringen, maar het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap zag daar niets in. Kringen waren alleen maar vruchtbaar voor het Genootschap, wanneer er plaatselijke enthousiastelingen bezig waren. Vielen zij weg, dan ging van de kring niets uit. De fusieonderhandelingen werden evenwel afgebroken. Een nieuwe poging in 1927 had wel succes. Toen ontstond het huidige Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap. Tegen de kringen bleken geen principiële bezwaren meer te zijn. In de nieuwe statuten van 1929 werd de bepaling opgenomen dat het bestuur in plaatsen, waar het zulks nuttig en gewenst achtte, een kring kon oprichten. Gedacht werd aan kringen te Venray en Weert.

Toch bleven de meningen over het nut van de kringen verdeeld. Vlak vóór de fusie in 1929 kwamen beide, toen nog afzonderlijke besturen bij elkaar. Sommigen, als de Venlonaren Van der Grinten en Bloemen, verwachtten veel van de kringen voor de bloei van het Genootschap, met name door het geven van doelmatige, niet te geleerde lezingen. Anderen waren minder optimistisch. Alles hing er van af, of er in de kring een geschikte persoon voorhanden was, van wie stuwkracht en bezieling uitging. Zelfs Van Beurden gaf toe, dat niet alle kringen aan de verwachtingen hadden voldaan.¹⁴

Op dat moment in 1928 waren er drie kringvoorzitters, te weten voor de kringen Heerlen, Sittard en Venlo. Van enige voortvarendheid ten aanzien van deze en op te richten nieuwe kringen blijkt uit de notulen sedert

1928 niets. Toen De Hesselle in 1930 te kennen gaf dat hij niet meer als voorzitter van de kring Heerlen optrad, werd geen opvolger benoemd. In 1934 bedankte Th. van der Grinten als bestuurslid namens de kring Venlo. In zijn plaats werd tijdens de algemene ledenvergadering van 30 mei 1934 de door de kring Venlo voorgestelde kandidaat P. Müller tot bestuurslid gekozen. Van de kring Sittard hoort men pas weer iets in 1940, toen in de opvolging van de overleden kringvoorzitter J. van Wesseem moest worden voorzien. Het bestuur besloot daarop J. Timmers voor de kring Sittard en A. Welters eventueel voor de kring Heerlen voor te dragen als bestuursleden. Beiden werden tijdens de algemene ledenvergadering van 7 augustus 1940 gekozen.¹⁵ Daar de kringen alleen in het kader van bestuursmutaties in de notulen worden genoemd, lijkt het erop dat zij in de jaren dertig alleen nog maar op papier bestonden.

De opleving van de kringen en de aantoonbare belangstelling van het bestuur van het LGOG voor kringactiviteiten zet kort voor de tweede wereldoorlog in. Aan historisch geïnteresseerden te Weert komt de eer toe, de nieuwe aanzet te hebben gegeven. Zij richtten in 1939 de Geschied- en Oudheidkundige Kring "De Aldenborgh" op. Direct werd al overwogen om "De Aldenborgh" als kring Weert in het Genootschap te integreren, hetgeen pas in 1947 gebeurde. Wel werd reeds in 1940 de voorzitter van "De Aldenborgh", P. Linsen, tot bestuurslid van het LGOG gekozen.¹⁶ In 1939 blijkt weer een kring Roermond te bestaan dan wel te worden opgericht.¹⁷

De initiatieven te Weert, en misschien te Roermond, die niet door het bestuur van het LGOG waren geïnitieerd, gaven in de bestuursvergadering van 3 april 1940 aanleiding tot reflectie. De secretaris A. Kessen meende dat de kringen meer activiteiten moesten ontplooiën, onder andere door het houden van vergaderingen en lezingen. Het kersverse bestuurslid E. Batta vond dat een gedeelte van de contributie van de leden moest worden afgestaan aan de kringen om deze in de gelegenheid te stellen activiteiten te ontplooiën. Tijdens de bestuursvergadering van 17 juli 1940 vroeg de secretaris zich af, of er niet in en door de kringen door middel van vergaderingen, lezingen en excursies reclame voor het LGOG moest worden gemaakt. De kringen vormden een apart agendapunt van de bestuursvergadering van 20 november 1940. Kessen bepleitte de vaststelling van de bestaande en de stichting van nieuwe kringen evenals de vorming van kringbesturen. Kessen zou concrete voorstellen uitwerken.¹⁸ De oorlogsomstandigheden verhinderden waarschijnlijk verdere stappen. Pas na de tweede wereldoorlog zou van de oprichting of heroprichting van kringen een serieuze zaak worden gemaakt. Zo besloot het bestuur al op 5 juni 1945 "deze (kringen) zooveel mogelijk op te richten".¹⁹

Dames en heren, meneer de voorzitter, U hebt zelf kunnen constateren dat de geschiedenis van het LGOG vele aspecten kent en voorts dat ontwik-

kelingen niet recht toe, maar via omwegen kunnen lopen. Onze voorgangers kwamen voor keuzes te staan, keuzes waardoor andere, ook aantrekkelijke alternatieven, werden afgesneden. Niet de rechte lijn, maar het samenhangend geheel van omstandigheden en relaties maakt de geschiedenis, ook die van het LGOG, zo interessant. Het is het voorrecht van de archivaris om als eerste via archivalia in het onbekende verleden te kunnen duiken. Maar hij houdt het niet voor zich zelf. De inventaris van een archief is de uitnodiging voor iedereen om door onderzoek het verleden te leren kennen. Graag bied ik U, meneer Truijen, nu het eerste exemplaar van de inventaris aan, en ik hoop dat velen van ons, en dat ook velen na ons, het archief van het LGOG in hun onderzoek zullen betrekken.

*De voorzitter
J.H.M.O. Truijen
heeft zo juist de
Inventaris van het
archief van het
Limburgs
Geschied- en
Oudheidkundig
Genootschap in
ontvangst genomen
van dr. G.H.A.
Verner.*

Noten

- 1 Gewijzigde en geannoteerde versie van de lezing gehouden bij gelegenheid van de aanbieding van het eerste exemplaar van de Inventaris van het archief van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap 1863-1965 aan de voorzitter J.H.M.O. Truijen tijdens de algemene ledenvergadering te Maastricht op 11 oktober 2003.
- 2 H. Baillien, Het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, zijn verleden, zijn werking, in: Limburgs Haspengouw. Bundel studiën uitgegeven bij gelegenheid van de honderdste verjaring der stichting van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap te Tongeren, 1951, xvii noot 1; O. Moorman van Kappen, Honderd jaar Gelre. Vereniging tot beoefening van Gelderse geschiedenis, oudheidkunde en recht 1897-1997, in: F.W.F.J. Scholten e.a. (red.), Honderd jaar Gelre. Vereniging tot beoefening van Gelderse geschiedenis, oudheidkunde en recht 1897-1997, Hilversum 1997 (Werken Gelre 50), 11.
- 3 RAL, archief LGOG, inv.nrs. 26, 102, 104, 123. Vermeldenswaard is voorts dat ook bij de Historische Verein für den Niederrhein in 1861 plannen leefden om een netwerk van lokale afdelingen met een eigen bestuur in het leven te roepen. Deze plannen vonden evenmin doorgang. Zie: M. Braubach, Landesgeschichtliche Bestrebungen und historische Vereine im Rheinland. Überblick über ihre Entstehung und Entwicklung, Düsseldorf 1954 (Veröffentlichungen des Historischen Vereins für den Niederrhein 8), 37.
- 4 GA Venlo, archief Genootschap Limburg, inv.nr. 6a. Voorzover niet anders vermeld werden de gegevens over het Genootschap Limburg aan dit inventarisnummer ontleend. Zie ook: P.A.M. Geurts en A.E.M. Janssen, Ruim een eeuw geschiedbeoefening met betrekking tot de Nederlandse provincie Limburg. Enige historiografische aspecten, in: PSHAL 125 (1989), 62-68.
- 5 Limburgs Jaarboek 28 (1922), 71.
- 6 Mogelijk betrof het het voorstel van H. Welters, notaris te Urmond, om een gedenkteken op te richten voor vier verdienstelijke Limburgers, te weten J. Habets, G. Brouwers, M. Smiets en H. Welters, uitgever van Limburgse sagen en legenden. Zie: Limburger Koerier 6 maart 1900, tweede blad, p.1, k.1.
- 7 K. Pabst, Deutsche Geschichtsvereine vor dem ersten Weltkrieg, in: Geschichtsvereine. Entwicklungslinien und Perspektiven lokaler und regionaler Geschichtsarbeit, Bergisch Gladbach 1990 (Bensberger Protokolle 62), 20; G. Kunz, Verortete Geschichte. Regionales Geschichtsbewußtsein in den Historischen Vereinen des 19. Jahrhunderts, Göttingen 2000 (Kritische Studien zur Geschichtswissenschaft 138), 273-274.
- 8 H.H. Uyttenbroeck, Oudheidkunde, in: De Maasgouw 29 (1907), 34-35.
- 9 GA Venlo, archief kring Venlo van het Genootschap Limburg, inv.nr. 21.
- 10 P.A.M. Geurts, Kring Venlo, afdeling van 'Limburg, Provinciaal genootschap voor geschiedkundige wetenschappen, taal en kunst' 1894-1929, in: F. Hermans e.a. (red.), Venlo's Mozaïek. Hoofdstukken uit zeven eeuwen stadsgeschiedenis, Maastricht 1990 (Werken LGOG 12), 259-274.
- 11 De percentages zijn berekend aan de hand van de ledenlijsten in Limburgs Jaarboek 30 (1924), 171-176; 11 (1905), 83-91.
- 12 Limburgsch Jaarboek (Bilzen) 2 (1893/1894), 157-159; 3 (1894/1895), 162; 4 (1895/1896), 135. Zie voor deze Maatschappij: R. de Schrijver e.a. (red.), Nieuwe encyclopedie van de Vlaamse beweging, Tielt 1998, 1909-1920.

- 13 RAL, archief LGOG, inv.nrs. 28, p. 186; 108.
- 14 RAL, archief LGOG, inv.nr. 29, p. 5, 7, 8, 16-17. Zie voor de fusiepogingen: Geurts-Janssen, *Geschiedbeoefening*, 71-80.
- 15 RAL, archief LGOG, inv.nr. 29, p. 25, 48, 50, 103-105.
- 16 RAL, archief LGOG, inv.nrs. 29, p. 27; 1357, 1358.
- 17 RAL, archief LGOG, inv.nr. 1353. Vergelijk inv.nr. 29, p. 149, waar sprake is van de "herleving van de kring Roermond" (4 juni 1947).
- 18 RAL, archief LGOG, inv.nr. 29, p. 99, 104, 109.
- 19 RAL, archief LGOG, inv.nr. 24. Zie voor de kringen na de tweede wereldoorlog: RAL, archief LGOG, inv.nrs. 1344-1358; K. Schutgens, *De Kring Sittard van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap 50 jaar: het eerste lustrum (1951-1956)*, in: *Historisch Jaarboek voor het land van Zwentibold 22 (2001)*, 15-24; A.M.P.P. Janssen, *Vijftig jaar kring Sittard LGOG*, in: *Historisch Jaarboek voor het land van Zwentibold 22 (2001)*, 25-34.